Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 47(53) Vilnius, trečiadienis, 1929 m. spalių mėn. 23 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Lietuvių visuomenės, politikos ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina trečiadieniais ir šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1. Redakcija priima nuo 10 iki 12 val. Administracija priima 9—4 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 auks. 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. **Užsienyje metams 1 doleris.** Užsisakyti galima mažiausiai kaip 3 mėnesiams.

KVAILYBĖS POŽYMIAI.

Gal nieks tiek nemėgsta žaisti lietuvių praeities tyrinėjimu, kiek lenkai. Jie jau nuo senai, nuduodami savo susidomėjimą lietuvių padėtimi, kalba, lietuvių istorija, mitologija ir t.t. Jie yra prirašę ištisus tomus, kuriuose daugiau prasimanymų bei naivių fantazijų, negu tikrenybės. Rašydami „veikalus" apie mus, tariasi esą mūsų žinovai visais atžvilgiais. Štai žiūrėk išlys, lyg Pilypas iš kanapių, koks nors „istorikas" ir prirašo niekų, kad Jogaila apsivedė su Birute, turėjo sūnų Vytautą*), nors kitame puslapyje rašo, kad Jogaila vedė Jadvygą. Arba vėl visokie Kirkorai, Brueckneriai ir visas jų legijonas, nemokėdami lietuviškai nė žodžio, rašo mokslo veikalus iš lietuvių mitologijos.

Vėl mūsų laikais matome, kaip visokie demagoginiai publicistai, a la Obstas, rašo taip pat Lietuvos istoriją, arba dvarininkėliai, šiaip taip išsimušę viešumon tvirtina rautuose prancūzams, kad „Lietuva nei etnografiniu, nei istoriniu atžvilgiu neturi teisių prie Vilniaus" (bebekas Kościałkowskis). Arba vėl profesoriai, negalėdami lietuviškai susikalbėti, dėsto universitetuose lietuvių kalbą. Tai stačiai parodijos. Žinoma, mes lietuviai tik didžiuotis galėtum, jeigu tai būtų nuoširdus susirūpinimas mūsų kalba, arba noras ją pažinti. Bet toli gražu taip nėra. Visuose tuose quasi moksliškuose veikaluose apie mūsų tautą kalbama pažeminimo tonu, siekiama prie išrodymo, kad Lietuva geriausiai padarytų prisiglausdusi prie Lenkijos. Vėl filologiniuose tyrinėjimuose, liečiant mūsų kalbą, rašoma apie ją irgi „z przekąsem", dažnai pažeminančiai. Ir jeigu prie tos blogos valios dar pridėsime tų ponų dažnai visišką analfabetizmą mūsų tautos klausimuose, tai lengvai suprasime, ko siekiama visuose veikaluose, kurie liečia Lietuvą.

Tasai noras pažeminti, noras parodyti mus ir mūsų kalbą nekultūringa, jau nuo gana senai tęsiasi raudonu siūlu kiekvienam beveik lenkiškų raštų sakinyje. Tai turime pasakyti atvirai, turime galutinai žinoti su kuo turime reikalo. Šitam mano tvirtinimui paremti štai dar viena iliustracija.

Varšuvoje išeinanti „Gazeta Warszawska" duoda kas sekmadienis savo skaitytojams įvairenybių priedą. Nr. 41 šių metų randame straipsnį apie „Labiausiai painias kalbas". Ten kalbama apie visokių hunulų, eskimosų kalbas, o jų skaičiuje įdėta ir lietuvių kalba. Štai kas rašoma:

„Lietuviai, kaip ir daugelis pirmykščių(?) žmonių, turi daug spacijalių išsireiškimų spalvų pavadinimui, bet neturi bendrų. Taip pav. apibrėžti širmą spalvą turi atskirus sulig žąsų, avių, ir žmogaus plaukų spalvos pavadinimus, bet neturi bendro pavadinimo „siwy".

Štai kvailybės dokumentas. Sulig jo, lietuvių kalba esanti, lygi kokių ten eskimosų ar bokairų (iš Brazilijos) tarmei, neturinti nei bendrų pavadinimų. O tie „mokslininkai" nemaloni sužinoti nors ir pas pirmą pirmutinį lietuvių sodietį, kuris mokėtų išsklaidyti jų abejones. Tačiau jiems, dar kartojame, ne teisybė rūpi, bet kas kita.

O kad tie „mokslininkai" malonėtų susidomėti savo kalba ir apvalytų ją nuo „rachować, tańczyć, spacerować, haftować.. cukier, dach, sznur, lichtarz, kuchnia, luft, hak, furman... ir t.t. ir t.t., kad taip vokiečiai, prancūzai, italai ir net lietuviai pasiimtų savo kalbų žodžius, tai pažiūrėtume, kas iš jų kalbos teliktų, ir ką jie tuomet pasakytų. Tai kieno čia aukštesnė kultūra, tai dar didelis klausimas.

Bet lenkų mokslininkų vienašališkumas ir patalogihis savęs aukštinimas neduoda jiems kitaip galvoti, kalbėti ir rašyti apie mūsų kalbą.

Todel į šitokius mūsų kalbos vertinimus, ar juos reškia universiteto profesoriai, ar eiliniai demagoginiai publicistėliai, žiūrime, kaipo — į kvailybės požymius.

R. M.

*) Bol. Limanowski. „Dzieje Litwy" 1917 m. 17 — 19 pusl.

Lietuvių kalba varžoma.

Šiomis dienomis iždinė (Izba Skarbowa) Vilniuje pareikalavo iš Lietuvių Poliklinikos, kad per 4—5 dienas visos Lietuvių Sanitarinės Pagalbos Draugijos Poliklinikos knygos už buvusius 1928 metus būtų perrašytos lenkų kalba, nes vestų lietuvių kalba knygų Iždinė nepripažįsta. Be to, reikalaujama, kad visos knygos ateityje būtų vedamos lenkų kalba, kitaip Iždinė uždėsianti mokesnį savo nuožiūra. Vadinasi, susilaukėme, kad vidujiniame lietuvių draugijų gyvenime lietuvių kalbos vartoti nėra galimybės.

Lietuvis rusų komisijoje.

Marijonų generolą prof. kun. Pr. Bučį, dabar gyvenantį Romoje, šv. Tėvas Pijus XI paskyrė patarėju komisijai, kuri užsiima Rusijos katalikų reikalais ir dirba, kad daugiau rusų atsiverstų į katalikų tikėjimą.

Raudoniesiems nesiseka.

Austrijos kariuomenėje įvyko pasitikėjimo vyrų rinkimai. Išrinkta: Krikščionių-visuomenininkų 256, socialistų-demokratų — 27 ir vokiečių karių sąjungos — 5. Iš to matome, kaip maža yra socialistų Austrijos kariuomenėj. Vis tik socialistai norėjo vyriausybėje turėti lygias arba net daugiau teisių už katalikus.

Be to pranešama, kad Austrijos vyriausybė šiomis dienomis sukonfiskavo Berlyne leidžiamą komunistų laikraštį „Rote Fahne" (Raudonoji vėliava), kurioje buvo paduodama neraminančių žinių apie Austrijos padėtį. Taip pat nesenai policija užklupusi nelegalų komunistų susirinkimą, suėmė 15 asmenų.

Matome, kad raudonųjų visi kratosi.

Katalikų veikimas Lenkijoje.

Kardinolas Gasparri ilgu laišku, adresuotu Lenkijos primasui, nurodė lenkų vyskupams reikalą gyviau užsiimti katalikų akcija. Turima galvoje pasauliečių dalyvavimas bažnytiniame apaštalavime. Tas katalikų veikimas neprivalo tarnauti partijoms, atskirų asmenų reikalams ir politikos tikslams. Katalikų mokslo rėmuose tas veikimas turi palikti atskirų žmonių simpatijoms laisvę. Baigdamas laišką, reiškia viltį, kad Lenkijos vyskupai artimesniame savo susivažiavime tuo klausimu susirūpins. Iš to galima spręsti, kad katalikų veikimas Lenkijoje šlubuoja.

Naujas lietuvių boksininkas Dapkūnas sumušė Australijos čempioną.

Amerikos lietuvių laikraštis „Garsas" praneša, kad naujas Amerikos lietuvių boksininkas Dapkūnas per nesenai įvykusias rungtines sumušė Australijos čempioną Billy Shade. Iki šiolei Dapkūnas mušdavos Bensono vardu, bet, paragintas Sharkey pasisekimu, grįžo prie lietuviškos pavardės. Australijos čempioną jis nugalėjo 2-ram rounde.

Nauja taktika.

Vilniaus švietimo kuratorija šiemet įvedė ligšiol nebuvusią praktiką del lietuvių privatinių mokyklų. Seniau, jeigu neleisdavo kurioje nors vietoje mokyklos, tai rašte pažymėdavo priežastį, del kurios toje vietoje mokyklos neduodavo ar mokytojo netvirtindavo. Dabar ligšiol del daugumos naujų mokyklų nieko neatsakyta, o kur duota atsakymai, tai vis neigiami ir trumpi. Juose nepasakoma, kodel lietuvių mokyklos neleidžiama. Kažin, ar negalėtų del tokios kuratorijos taktikos pav. „Rytas" kreiptis į teismą. Juk čia neigiamos piliečių ir draugijų teisės.

Plečkaitininkų pasiaiškinimai.

Nors Vilniaus lietuvių visuomenė visų lietuvių emigrantų veikimą rišdavo su Plečkaičiu ir pačius emigrantus senai pavadino „plečkaitininkais", patys emigrantai mėgina kratytis jo. Tai jį iš savo partijos išskirdavo, kai Plečkaičiui nesisekdavo, tai vėl prie jo grįždavo. Jis jiems buvo vadas ir provokatorius, kaip momentas reikalavo. Dar p. Ancevičiaus raštų apie p. Plečkaitį rodėsi, kad jau emigrantai savo vado išsižadėjo ir jį, kaip to vertas yra, išniekino. Tik žiūrime, jau kitame to pat laikraščio numeryje „Vykdomasis Komitetas", kuriame, rodos, yra ir pats Ancevičius, pranešė, kad jis nuo galutino sprendimo susilaiko Plečkaičio klausimu. Ir spėkite dabar skaitytojai, ar Plečkaitis pp. Ancevičiaus, Paplausko, Joniškio ir kitų panašaus plauko vyrų yra sėbras, ar tik provokatorius? Iš to, kas tame laikraštyje rašoma apie p. Ancevičiaus konšachtus su d-ru Alseika, galima spėti, kad plečkaitininkai nebuvo visiškai svetimi ir „kultūrininkams", pas kurios lankydavosi ir įvairiais reikalais tardavosi.

Juo labiau taip atrodo, kad kai kurie pirmaeiliai „kultūrininkai" siuntinėja sodžiaus „Kultūros" skyriams (Gėliūnai) laikraštį „Pirmyn" ir jo išleistas knygutes, nukreiptas prieš Lietuvą ir net su atsišaukimais į Lietuvos kariuomenę.

Tat kuo gi jie vieni nuo kitų skiriasi?

Baisūs ateities karo vaizdai.

Nesenai Paryžiaus apylinkėse buvo padaryti karo orlaivių manevrai. Manevruose dalyvavo apie keli šimtai kariškų orlaivių (aeroplanų). Bet apie manevrų rezultatus iki šiol nieko nebuvo žinoma. Ir tik šiomis dienomis laikraštis „Evr" pranešė, kad manevrai davė baisių rezultatų. Būtent, vieną naktį atlėkė virš Paryžiaus 100 kariškų orlaivių 5000 metrų aukštume. Ir nors priešingoji pusė stebėjo, bet visai nematė atlėkusių aeroplanų. Del to vienas karo specijalistas pareiškė, kad jeigu tie 100 orlaivių išmestų ant miesto po tam tikrą skaičių bombų su nuodijančiomis dujomis, tai visas miestas būtų apsuptas 20 metrų dujų debesimis ir per valandą laiko mieste nebeliktų nė vieno gyvo žmogaus.

O juk Paryžius turi apie 4 milijonus gyventojų. Štai koks bus ateityje karas.

— Lenkija savo atstovybę Londone pakėlė į ambasadą; tą patį padarė ir anglai su savo atstovybe Varšuvoje. Opozicija vadina tai tuščiu titulu.

— Amerikoje smarkiai kovojama su slaptu alkoholio pardavinėjimu. Policijai pasisekė suimti 32 svarbiausius kontrabandininkus ir jų „karalių". Rasta daug gėralų, kulkosvaidžių ir amunicijos. Jų organizacija turėjusi 6 laivus, ginkluotus armotomis ir kulkosvaidžiais.

— Augastiniečiai Nadir Chaną paskelbė karalium, nors šis ir spyrėsi. Habibula ieškomas.

Politinė apžvalga.

Vokietijoje prasidėjo gili vidujinė partijų kova del priimto Haagoje Jungo projekto karo atlyginimams mokėti. Vyrausybę dabar sudaro socialistai-demokratai ir katalikų centras. Jie tai savo metu pagreitino karo galą ir prisidėjo prie kaizerio Vilhelmo pašalinimo iš Vokietijos. Tada jau buvo tos akcijos vadai Grebergeris, Rathenau ir Šeidemanas nudėti. Vis del to įsigalėjo Vokioje respublika.

Dabar tautininkai vėl pakėlė galvas ir prieš socialistus panaudoja jų perdidelį nuolaidumą ir taikingumą užsienių politikoje. Jie pareikalavo plebiscito arba visos tautos balsavimo spręsti klausimui, ar priimti Haagos sutartį. Nors visur socialistai mėgsta dėtis plebiscito arba tautos balsavimo šalininkais, bet kai reikia jų darbai duoti tokiam balsavimui, jie smarkiai priešinasi. Prūsų seime spalių mėn. 16 d. ministerių pirmininkas socialistas Braunas kuosmarkiausiai priešinosi plebiscitui ir griežtai uždraudė valdininkams dalyvauti balsavime. Vos tik iš Pareinės krašto išėjo okupacinė kariuomenė, socialistai pradėjo naikinti susidariusią ten tautininkų kariuomenę „Stohlhelm". Jų atimtus ginklus vidaus reikalų ministeris įnešė seiman parodyti. Čia kilo toks triukšmas, kad ministeriai turėjo bėgti iš seimo ir posėdis buvo uždarytas. Prezidentas Hindenburgas raštu pareiškė, kad į taip opų klausimą jis nesikiš ir palieka piliečiams laisvę. Visame krašte prasidėjo smarki agitacija, kuri gal ne taip greit, bet vis tik duos galimybės sveikai ir stipriai vokiečių tautai nusikratyti socialistų ir respublikonų jungą, kurį padėjo jiems primesti vokiečių tautai karą laimėjusios valstybės.

*

Lenkijoje opi vidaus padėtis del konstitucijos pakeitimo ir seimo sušaukimo sušvelnėjo. Palankių dabartinei vyriausybės seimo atstovų susirinkime ministerių pirmininkas Svitalskis yra pareiškęs, kad marš. Pilsudskis nenorįs pats keisti konstitucijos ir, jeigu seimas pareikštų vyriausybei nepasitikėjimą, nauja vyriausybė bus sudaryta konstituciniu keliu. Iš to spėjama, kad Varšuvoje vieni kitiems kaulų nelaužys. Seimas bus sukviestas šio mėnesio paskutinėmis dienomis.

Rusijos bolševikų vadai liūdnai baigia. Jų vyriausias vadas Leninas beveik gyvas supuvo ir visos profesorių pastangos jo kūnui išlaikyti nepasisekė. Garsus savo žiaurumais lenkas Dzeržinskis netikėtai baigė savo gyvenimą Trockis ištremtas, o dabar bolševikų diktatorius kaukazietis Stalinas netoli nuo pamišimo ir laikomas toje pat sanatorijoje, kurioje mirė Leninas.

*

Latvijoje partijų rietenos priėjo liepto galą. Būdami mažumoje socialistai ėmė skelbti, kad tokios juodos reakcijos dar Latvijoje nėra buvę. Protestui paskelbtas pirmą sykį visuotinas streikas t. y. nedarbas. Vyriausybė geležkelių darbininkams griežtai įsakė dirbti, kitaip streikuojančius žada atstatyti nuo vietų. 1500 studentų pasiketino vyriausybei stoti darban, kad geležkeliai nesustotų. Visur socialistai spraudžiasi valdžion ir vartoja visas priemones. Būdami gi prie valdžios darosi kaip Vokietijoj kietais biurokratais.

*

Turkijoje pačiame Konstantinopolyje viešėjo šiomis dienomis keli anglų laivai. Anglijos admirolą Fieldą nuoširdžiai priėmė Angoroj turkų prezidentas Mustafa Kemalis. Turkija dabar pradėjo su anglais derybas, kad labiau susiartinus prie Europos valstybių. Tuo būdu turkai nutolsta nuo Rusijos bolševikų. Konstantinopolyje išrinktas naujas pravoslavų patriarkas Fotios II. Jam 80 metų. Žada jis užsiimti gyvais šių dienų pravoslavijos klausimais ir tvarkyti savo dvasiškiją.

— 1930 m. sausio mėn. įvyks didžiųjų pasaulio valstybių konferencija nusiginklavimo klausimu. Konferenciją šaukia Anglija ir Amerika ir be jų dalyvaur dar Prancūzija, Italija ir Japonija.

— Cepelinas užuot lėkti į šiaurės ašigalį nuskrido į Balkanų pusiausalį.

— Kinijoje naminis karas tikimasi nors neilgam nuslopinti. Paimtas nelaisvėn vienas sukilusių generolų Fengas.

— Bolševikai yra užėmę miestą Linkiangą, kur Sungari įplaukia Amuran. Dabar kiniečiai deda pbstangas išstumti bolševikus iš to miesto.

Lietuvių Šv. Kazimiero Dr-jos jaunimui auklėti ir globoti vaikų darželis Vilniuje.

Sveikatos kampelis.

Staigusis (aštrusis) raumenų reumatizmas.

Liga ši pasireiškia raumenų skaudėjimu. Skausmas atsiranda paprastai pajudėjus, ramiai užsilaikant—labai retai. Šioji reumatizmo rūšis gali įsimesti į bet kurią raumenų grupę, pv. į galvos, kaklo, liemens ir kt. raumenis. Gali taip pat ji apimti vienu laiku keletas vietas. Atsirasti gali ji labai lengvai. Vienam sprandą *vėjas perpūtė*, kitas *pagulėjo ant žemės* ir nuo skausmo negali liemens ištiesti, trečias *peršalo* suš lęs v enmarškinis laukan išbėgęs. Tai ir yra raumenų reumatizmas.

Galvos raumenų reumatizme—skausmas jaučiamas galvą šukuojant („plaukai skauda"), kepurę dedant ar šiaip jau galvos odą palietus.

Kaklo raumenų reumatizme ligonis, skausmo išvengimui, galvą laiko pakraipęs skaudančion pusėn. Jei jam reikia kurion pusėn pasisukti, tai jis, nejudindamas kaklo, atsisuka ton pusėn visu kūnu („sprandas kaip vilko sustiro"). Reumatizmas čia paprastai pasireiškia staiga del persišaldymo ar skersvėjo, po miegojimo ant nepatogaus pogalvio.

Reumatiški skaudėjimai krūtinėje, pečiuose pasireiškia po staigaus judėsio ar kitų netikėtumų (kosulys, čiaudėsys).

Liemens raumenų reumatizmui esant, ligonis negali gerai išsitiesti, dažnai dargi iš lovos pasikelti. Pas vyrus ši rūšis dažnai sutinkama. Atsiranda ji dažnai po persišaldymo (gulėjimas ant drėgnos žemės).

Raumenų reumatizme beveik niekuomet nesutinkama nei karščio, nei prakaito, nesimėto iš vietos į vietą, neduoda jokių pavojingų pasekų ir komplikacijų širdies srityje. Liga tai nebaisi, pereina tankiausiai gan greit ir pati persave arba po geram išsibraukymui. Gydytojo pagalba reikalinga tik retkarčiais.

Įsisenėjęs arba chroniškasis raumenų reumatizmas.

Bendrai imant, raumenų reumatizmas greit praeina, kartais per keletą valandų, kartais gi prasitęsia ilgiau arba pasikartodamas gali pereiti į chronišką ligą. Raumenų skaudėjimai pasidaro tolydiniai, kartais smarkesni, kartais silpnesni. Kartais toki skaudėjimai ligonį priverčia net lovon atgulti. Reumatikas čia yra lyg gyvas barometras, puikiai įspėja lietų, audras, darganas ir kitokias oro atmainas. Turtingesnieji aplanko daugybę gydytojų, pervažiuoja įvairių kurortų ir — kartais pusėtinai pasveiksta. Žinoma, kaip paprastai įsisenėjusiose ligose, taip ir čia reikalingas yra ilgas ir kantrus gydymas. Šiandien tokio *vaisto ar tepalo nuo reumatizmo*, kuris skausmus kaip ranka nuimtų — nėra.

P. K—vičius.

Didysis Lietuvos Kunigaikštis Keistutis.

(1345—1384).

Pereitame straipsnely stengiausi patiekti skaitytojams trumpą vaizdelį iš mūsų garbingos ir garsios kunigaikštienės ir dargi gražiausios lietuvaičių — Birutės, didžiausio, kokį Lietuvos tauta davė, genijaus (Vytauto) motinos gyvenimo. Dabar norėčiau apibudinti — žinoma, tik bendraisiais bruožais, — „Lietuvos liūto", tos pačios Birutės vyro, Vytauto tėvo — Keistučio asmenį.

Keistutis vienas gabiausių, septynių Gedimino sūnų, tikras Algirdo brolis, gimė, maždaug, apie 1318 m. Krėvėj, kuri tuomet buvo Lietuvos sostinė. (Sostinė atkelta Gedimino į Vilnių 1323/4 m.).

Jei Algirdas jau anksty voje jaunatvėje parodė nepaprastą sūnaus valdovo gabumą, tai Keistutis pasižymi tikro karžygio — vado ypatybėmis. Vėliau pamatysime, kad Algirdas, būdamas didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu, mokėjo atatinkamai įkainuoti gabumus savo brolio ir dažnai nesigėdino pavesti jam vyriausią visos kariuomenės vadovybę.

Bet pažvelkime arčiau į Keistučio asmenį. Pirmon galvon imkime jo santykį su religija. Keistutis, be abejo, buvo giliai tikintis žmogus. Visi kronikininkai pripažysta, kad Keistutis niekuomet religijos dalykų neišnaudodavo politikos tikslams, kaip kad pav., bent savo jaunuose metuose buvo daręs jo sūnus Vytautas, ar netgi krikščioniški Vakarų Europos valdovai, neminint jau kryžiuočių, kurie šiuo atžvilgiu pasiekė „aukštą specijalybės laipsnį". Žodžiu, reikia pasakyti, kad Keistutis visa siela buvo prisirišęs prie tikėjimo (žinoma, stabmeldžių) vien iš vidunio įsitikinimo.

Kai kurie tačiau istorikai, ypač lenkai, nesutinka su tuo. Jų nuomone, Keistutis—tiesa iš prigimties tikėjimo žmogus, bet būdamas šviesaus proto ir susidurdamas dažnai su krikščionimis, negalėjo nepatėmyti savo senojo tikėjimo netobulumo, o krikščionybės prakilnumo. Bet aplinkybių dėliai negalėdamas jos priimti — nors daug sykių mėginta — buvęs tik formaliai tikinčiuoju stabmeldžiu, kaip dabar pasakytym „vien del žmonių akių", kadangi šitie žmonės buvo karštai tikintieji jo pavaldiniai. Nes kuo galima pav. išaiškinti, — sakoma jų toliau, — prievarta atitraukimas vaidelutės nuo altoriaus, kad su ja apsivesti, neišlaikymas iškilmingai duotos priesaikos pasikrikštyti Vengrijos karaliui Liudvikui, pas kurį Keistutis atėjo pagelbon Lenkų ir Vengrų užpultam savo broliui Pietų Lietuvos kunigaikščiui Liubartui—pakliuvo nelaisvėn. Prisiekė mat pasikrikštyti praktiškais sumetimais besivaduodamas, kad, būtent, pasiliuosavus iš jos.

Tačiau bent kiek nuodugniau panagrinėjus dalyką, visi minėti priekaištai ir ir apskritai neaiškumai savaime išnyksta. Čia reik pastebėti ir tą pastabą smarkiai pabraukti, kad bendrai žmonės, o istorikai ypatingai, linkę pažiūrų bei psichologinius dėsnius savo laikų, aniems tolimos praeities laikams, kuriuos nagrinėja. Į ką anuomet žiūrėta kaipo į visiškai normalius reiškinius, bei įvykius, nūdien tas atrodytų nepaprastu, barbarišku, arba pagaliaus vaikiškai naiviu. Ir todel, norint apie praeitį bešališkai spręsti, reikia būtinai pažvelgti į ją anų laikų žmogaus akimis.

Ir taip — jeigu tikėti, (pamato, netgi rimto tam yra) padavimui, kad Keistutis pavartojęs prievartą, atitraukdamas vaidelutę nuo jos pareigų, tai dar tas neduoda nė mažiausio pamato įtarti jį tikybiniame abejingume. Juk dabar po rimtų moksliškų nagrinėjimų stabmeldiškos Lietuvos mitologijos (mokslas apie dievaičius) prof. A. Mežinskio ir E. Volterio, žinome tikrai, kad toks kunigaikštis, kaip Keistutis, o dargi ir smulkesni, buvo pasisavinę šalia neapręžtos pasaulinės, taip pat dvasinnkų-kunigų valdžios atributus (savybes). Jis pav. prieš mūšį atnašaudavo aukas dievams visos kariuomenės akivaizdoj, atlikdavo burtus (burtai tuomet skaitėsi religijos dalyku) ir t. t.

Iš to mums darosi suprantama, kad toks Keistutis, imdamas vaidelutę, nepapiktino žmonių, nes žmonės savo nęribuotų valdovų norų dažniausiai neskirdavo nuo dievų norų, neskaitė to religijos paniekinimu ir pats kunigaikštis, manydamas, kad milžiniškomis aukomis išmaldaus dovanojimą, jeigu išprašydavo tokius didelius laimėjimus karo laukuose, ir pagaliaus, kaipo kunigas dispensuodamas save (Tas žinoma žiūrint iš šių laikų kertės atrodo keistai).

Dabar del priesaikos, kurios apeigos gana smulkiai aprašytos vieno vengrų kronikininko, kuris išliko ligi mūsų laikų vadin. „Dubiniškėj" kronikoje — tai reikia, daug negalvojus, pasakyti, kad arčiau gvildenant dalyką, atrodo, jog čia visai nebūta priesaikos, o tik burto.

Bet paklauskime, ką rašo minėtoji kronika. Dalykas visais atžvilgiais perdėm įdomus. Lenkų karalius Kazimieras Didysis savo giminaičio Vengrijos karaliaus Liudviko pagalba išplėšė iš Liubarto didelį gabalą jo žemės su miestu Lvovu.

Buvo tas 1349 m. Bet kitais metais Keistutis su dideliu kariuomenės būriu atėjo padėti Liubartui atsiimti pagrobtus plotus. Tačiau mūšį su daug galingesniais priešais pralaimėjo ir netgi pats pakliuvo nelaisvėn, nes paprastai gindavosi lyg paskutiniųjų. Vengrų karalius pasiūlęs savo garbingam belaisviui krikštytis. Keistutis tuomet pareikalavo žilo jaučio, reikalingo neva atlikti priesaikai, kad savo pažadėjimą išpildys. Bet iš viso ko matosi, kad Keistučio neturėta visiškai omeny priesaikos.

Šiaip ar taip jaučias buvo atvestas ir pririštas, sulig lietuvių belaisvių nurodymų tarp dvejų šalymais augančių medžių. Kuomet tai buvo padaryta, Keistutis paėmęs peilį ir gan iš tolo sviedęs jį į stovintį neramiai raguotį. Smūgis buvo toks tikslus, kad pataikė į pačią storą gyslą kakle. Kraujas, žinoma, patekėjo gausiai, o Keistutis ir jo palydovai pribėgę paslakstė su juo sau veidus ir galvas. Tuoj po šitos ceremonijos, kunigaikštis vienu kartu atkirto galvą jaučiui ir protarpiu tarp galvos ir dar bevirpančio stoburio tris kartus perėjo ten ir atgal su dvejais įžymiausiais savo bajorais, dargi eidamas kalbėjęs balsiai kokius tai žodžius lietuviškai, kurie tap baisiai iškraipyti kronikininko, kad nieko negalima suprast. Prof. Mieżinskis, kiek tik pajėgdamas, stengėsi pagauti prasmę jų, tačiau jam nepasisekė.

Galop — iš tikro — nėr nė mažiausios abejonės, kad Keistutis turėjo patėmyti krikščionybės prakilnumą ir gal netgi rimtai norėjęs jį priimti, bet tas visai nereiškia, kad kolei to nepadarės, buvo neištikimas savo senajai religijai. Atvirkščiai, Keistutis, kaip jau buvo pasakyta, lyg gyvos galvos liko tikinčiuoju senos Lietuvos sūnumi.

Ž.

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apsk.

Kazikonys, Kaniavos valsč. Po truputį krutame. Šio mėn. 6 dieną pas mus įvyko šv. Kazimiero Draugijos skyriaus susirinkimas, į kurį atsilankė jaunimo iš Jasaučižnos ir Paąžuolės. Viso labo dalyvavo apie 80 žmonių. Be to buvo atvykusi iš Beržinykų valdiška mokytoja, kuri nesišalina nuo jaunimo. Reikia pažymėti, kad jau nuo kurio laiko turime įsisteigę Jasaučiznoj ūkio ratelį, prie kurio priklauso apie 100 žmonių. Tik gaila, kad valdyba su pirmininku nieko iki šiol neveikia. Ko jie laukia, nežinome, o nariai pradeda nerimauti. *Jaunas Meškinas.*

Daržinykai, Kaniavo valsč. Nuo 1927 metų neturime jokios mokyklos. Užtat tur būt kaikurie gyventojai jau pradėjo šlėktomis virsti pamesdami savo gimtąją kalbą. Tikrai negražu. Nors vis tik tikimės, kad tokie išgamos susipras. Sodžiun ateina 7 egz. „Vilniaus Rytojaus", kurio visi nekantriai laukiame, o gavę puolamės skaityti. Nesenai susilaukėme valdiškos mokytojos, kuri pradėjo mokyti per pus lietuviškai ir lenkiškai. Kodel ne vien lietuviškai, nežinia, nors pas mus lenkų ir su žvake nerastum. *J. K.*

Švenčionių apskr.

Tverečius, Švenčionių apskr. Rugsėjo 23 dieną, dalyvaujant Švenčionių apskr. starostai ir valsčiaus tarybai, įvyko rinkimai naujo vaito ir kitų. Dauguma balsų tapo išrinkti šie asmenys: Viršaičiu (vaitu) p. A. Kulikauskas, kuris pirma buvo, pavaduotoju p. J. Petrauskas iš Svilės, launiku Z. Laurutėnas iš Didžiasalio; atstovais į Švenčionių seimelį p. R. Bagdonas iš Kukutėlių ir P. Telyčėnas iš Dekciorių. Į medžiagos trobėsiams statyti išsirūpinimui nukentėjusiems nuo karo p. Al. Pivoriūną iš Dysnos ir Al. Skrabutėną iš Tverečiaus. Į revizijos komisiją p. A. Bernotą ir Vl. Pundį iš Senių. Žiūrėsime, ar nauja valsč. taryba mokės ginti žmonių reikalus. Tame pačiame posėdy buvo svarstoma apie naujas valdiškas mokyklas, kurios šiemet įsisteigė. Gnčiai tęsėsi arti 2 val.

Lietuviai nenorėjo nusileisti, įrodinėdami, kad mūsų valsčiuje „Ryto" mokyklos pilnai patenkino žmonių švietimo reikalavimus. *Jaunuolis.*

Švenčionys. (Bebekų gastrolės) Spalių 6 d. bebekai sušaukė susirinkimą, į kurį be valdininkų nemažai susirinko ir sodiečių, nes buvo sakoma, kad bus duodamos paskolos.

Susirinkimą atidarė Švenčionių seimiko pirmininkas iš anksto pareikšdamas, kad iš publikos kalbėti niekam nekam negalima. Po išrinkimo prez dijumo (be jokių balsavimų) sekė seimo atstovo p. Jono Pilsudskio paskaita apie dabartinės konstitucijos pakeitimą, kurioje prelegentas prirodinėjo, kad reikia konstitucijos punktas, kuris kalba apie atstovų nesutikimo pareiškimą, pakeisti taip, kad išreikšti „votum nieufności" galėtų ne $^1/_3$ viso seimo ir senato balsų, bet $^1/_3$. Paskui prirodinėjo, kad ir prezidentui būtų duodama daugiau valdžios.

Po jo kalbėjo senatorius Trzeciak, kuris bemaž nieko nepasakė, tik pagyrė „Kresų" savivaldybes, kad nors ir nuskriausti nederliaus, vienok pažengė kultūroje ir apšvietoje labai sparčiai, nes per visą Vilnijągalima važiuoti autobusais ir mokyklų tinklas yra sutvarkytas pakenčiamai, nes mokiniams toliau 3 klm. nereikia vaikščioti. Po to sekė rezoliucijos, kuriose išreikšta noro pakeisti konstituciją taip kaip reikalavo seimo atst. J. Pilsudskis. Rezoliucijų nedavė balsuoti, nesiklausė ir susirinkimo sutikimo. Uždarius susirinkimą, žmonės išsiskirstydami spiaudėsi ir „gyrė" ponelius nesigailėdami jiems „gražių" žodelių. *G—ūnas.*

Breslavės apskr.

Antalgė, Rimšės valsč. Šv. Kaz. Dr-jos Antalgės skyriaus rūpesniu įvyko viešas vakarėlis. Suvaidinta 3-jų veiksmų komedija „Mažas kryželis, bet sunkus"; prie to dar monologas, dainos ir deklamacijos. Vakarėlis užbaigta Tautos himnu. *Kaimynas.*

Gardino apskr.

Viecūnai. Didelis sodžius, kuriame yra 54 namai. Už pusės kilometro plaukia Nemunas, (kur dabar pravesta demerkacinė linija). Mūsų sodžiuje iš trijų šimtų gyventojų nėra nei vieno, kuris kalbėtų kitaip, kaip lietuviškai ir nėra tokio, kuris peiktų ir niekintų savo kalbą. Šiuo atžvilgiu laimingas sodžius.

Nuo 1926 metų gyvuoja „Ryto" mokykla (šiemet dar neveikia. Kodėl? Red.), kurią kiekvieni metai lanko apie 50 vaikų. Tėvai supranta mokslo naudą ir stengiasi savo vaikus pamokyti ir nors neturtingi, bet kiek gali palaiko savo mokyklą.

Dar prieš karą sodžius samdydavosi daraktorius ir mokydavo lietuviškai slaptai. Pasirodžius uriadnikui, vaikai turėjo slėptis. Pirmais lenkų valdymo metais tokie daraktoriai galėjo viešai mokyti. Kiek vėliau, vieną tokį daraktorių policija suareštavo ir nuvarė Gardinan, kuris po kiek laiko buvo paleistas. Šiais metais įsikūrė Šv. Kazimiero Draugijos skyrius, narių susirašė apie keturiasdešimt. Įsigyjom ir knygyną, kuriame yra apie 100 knygų.

Laikraščių sodžiun pareina 15 egz. „Vilniaus Rytojaus", 2 egz. „Jaunimo Draugo", iš Amerikos pareina „Vienybė" ir „Dirva". Nežinia belgi kodel šiais metais policija buvo pradėjusi užrašnėti, kas kokius skaito laikraščius. Bet mes tų rašimų nesibijom. Gaila tik, kad mūsų mergaitės visai nesidomi lietuvių laikraščiais. Turime gražaus jaunimo, kuris moka daugybę lietuviškų dainelių ir dažnai padainuoja. Vasaros laiku, ypač gegužės mėnesį, kada po pamaldų susirenka net keli pulkai. Prisiminus, kad dainos stiprina tautišką susipratimą, galima tokiu jaunimo darbu pasidžiaugti ir už tokį darbą pagirti. *Liškevos Elgeta.*

Suvalkų apksr.

Punskas. Punsko parapija, turinti per 4 tūkstančius gyventojų, yra grynai lietuviška, išskyrus keliolika „osadninkų", vietinę administraciją ir keletą — ištautėlių. Prieš karą bažnyčioje pamaldos buvo tik lietuviškai, dabar gi kiekvieną sekmadienį skaitoma lenkiška evengelija, be to kiekvieno mėnesio pirmą sekmadienį esti ir lenkiškas pamokslas, nors jo nėra kam klausyti. Tai kyla pavojaus, kad lietuvių kalbos teisės bus vis mažinamos, kol ją visai ištums. Pas mus visuomet būdavo du lietuviai kunigai, dabar jau kitaip. Po 1927 met. retorsijų, ištrėmus visų mylimą kun. Venčių į N. Lietuvą, nors dar nebuvo tikrai žinoma, ar jis grįž, ar ne (jis dabar grąžintas atgal į Lenkiją), pasiskubino jo vieton atsiųsti kitą, žinoma, ne lietuvį, bet lenką, kuris nemokėjo nė žodžio lietuviškai (dabar pamaži jau mokosi ir išpažinties gali klausyti lietuviškai). Kun. Klebonas lietuvis, tik tokioj parapijoj, kur visi yra lietuviai, vienas ne kažinką padarysi, antra, klebonas silpnos sveikatos ir dažnai sirguliuoja, todel jaučiamas kažkoks nenormalumas, nes klebonui susirgus, arba kur su reikalais išvažiavus, žmonės išsiskirsto ne kartą be pamokslo. Bendrai tenka pasakyti, kad dabar jau nebėra tokių jaukių ryšių tarp vietos parapiečių ir kunigų. Žmonės dažnai tuo net nusiskundžia, kelis kartus kreipės į savo vyskupą Lomžoje, prašydami grąžinti kunigą Venčių arba duoti kitą lietuvį kunigą. Bet viskas pasiliko šauksmu tyruose. Ir kas bus toliau, jei skelbdami Dievo žodį, lauks iš jo politinės naudos?...

Mums punskiečiams reiktų tuo susirūpinti ir ginti savo teises savoj bažnytėlėj, kur mūsų tėvų tėveliai varguos ir nelaimėse, lietuviškai melsdamies, paguodos ieškojo! *Žilvynas.*

ŪKIO SKYRIUS.

Kiaulių penėjimas.

(Tąsa)

Pirmasis penėjimo laikotarpis.

Pirmame penėjimo laikotarpyje kiaulėms reikia pašaro duoti daugiau ir geresnio, negu jos gaudavo tada, kai augo, bet kadangi kiaulės šiame laikotarpyje ėda ir prastesnius pašarus, tai nėra reikalo joms išsyk duoti žaliojo pašaro, šakniavaisių lapų, šutinto dobilų akselio (siečkos), arba dobilų ir šieno pabirų ir įvairių pelų.

Jei žaliojo pašaro nėra, tai reikėtų duoti žalių kapotų šakniavaisių arba šutintų bulvių. Jei nesudaro keblumų ir kitų darbų nesukliudo, tai ir šakniavaisius galima šutinti.

Iš koncentruotų tų pašarų geriausia duoti avižų ir miežių mišinio miltų, o jei nėra liesojo pieno, tai reikėtų bent kiek pridėti mirkintų žirnių, arba peliuškų.

Nenorint duoti mirkintų žirnių, galima jų primaišyti į kitus javus ir sumalti. Žemiau paduodama keletas lentelių, kurių galima prisilaikyti šeriant kiaules pirmam penėjimo laikotarpyje. Nurodyti lentelėje pašarai reikia suprasti kaip 1 dienos duoklė vienai kiaulei.

Kiaulių gyvasis svoris kg.	Įvairių javų mišinio miltų.	Liesojo pieno kg.	Pašarinių runkelių.	Dobilų siečkos.	Liesojo pieno vietoje galima duoti ankštinių javų miltų arba mirkintų žirnių.
95—104	2 kg. 500 gr.	3 kg. — gr.	10 kg.	1 kg. — gr.	400 gr.
105—114	2 „ 750 „	3 „ 300 „	11 „	1 „ 100 „	440 „
115—124	3 „ — „	3 „ 600 „	12 „	1 „ 200 „	480 „
125—134	3 „ 250 „	3 „ 900 „	13 „	1 „ 300 „	520 „
135—144	3 „ 500 „	4 „ 200 „	14 „	1 „ 400 „	560 „
145—154	3 „ 750 „	4 „ 500 „	15 „	1 „ 500 „	600 „
155—164	4 „ — „	4 „ 800 „	16 „	1 „ 600 „	640 „
165—174	4 „ 250 „	5 „ 100 „	17 „	1 „ 700 „	680 „
175—184	4 „ 500 „	5 „ 400 „	18 „	1 „ 800 „	720 „
185—194	4 „ 750 „	5 „ 700 „	19 „	1 „ 900 „	760 „
195—504	5 „ — „	6 „ — „	20 „	2 „ — „	800 „

Šeriant kiaules sulig šios lentelės gali atsitikti, kad kiaulės, papenėjus keletą savaičių, jos nebenorės ėsti žalių runkelių. Tokiam atsitikime runkelius reikėtų duoti šutintame pavidale, pašarinius runkelius galima pakeisti morkomis, duodant jų $^1/_4$ d. mažiau. Neturint šakniavaisių, galima duoti šutintų bulvių, tiktai jų reikėtų duoti trigubai mažiau, kaip pažymėta lentelėje. Liesojo pieno vietoje galima duoti žirnių, kaip pažymėta lentelėje.

Liesųjį pieną arba pasukas galima pakeisti išrūgomis tokiu pat kiekiu, pridėjus prie kiekvieno 3 kg. išrūgų 400 gr. miltų.

Rudenyje, kai yra šakniavaisių lapų, šėrimas galima taip sutvarkyti.

Sulig šios lentelės galima kiaules šerti trejopai: duoti joms miltų ir liesojo pieno arba pasukų, miltų ir išrūgų ir padidintą miltų porciją vietoj liesojo pieno arba išrūgų.

Suprantamas dalykas, kad neturint liesojo pieno arba išrūgų, jei tiktai galima gauti, apsimokėtų šias pieno liekanas pirkti, nes tai atsieitų pigiau, negu didinti miltų porciją.

Kiaulių gyvasis svoris kg.	Įvairių javų miltų.	Liesojo pieno arba pasukų kg.	Vietoje liesojo pieno galima duoti išrūgų. kg.	Šakniavaisių lapų.	Neturint liesojo pieno ir išrūgų, galima duot įvairių varpinių javų miltų mišinio.
95—104	3 kg. — gr.	3 kg. — gr.	5 kg. — gr.	Kiek suėda	3 kg. 400 gr.
105—114	3 „ 300 „	3 „ 300 „	5 „ 500 „		3 „ 700 „
115—124	3 „ 600 „	3 „ 600 „	6 „ — „		4 „ 100 „
125—134	3 „ 900 „	3 „ 900 „	6 „ 500 „		4 „ 400 „
135—144	4 „ 200 „	4 „ 200 „	7 „ — „		4 „ 800 „
145—154	4 „ 500 „	4 „ 500 „	7 „ 500 „		5 „ 100 „
155—164	4 „ 800 „	4 „ 800 „	8 „ — „		5 „ 400 „
165—174	5 „ 100 „	5 „ 100 „	8 „ 500 „		5 „ 800 „
175—184	5 „ 400 „	5 „ 400 „	9 „ — „		6 „ 100 „
185—194	5 „ 700 „	5 „ 700 „	9 „ 500 „		6 „ 500 „
195—204	6 „ — „	6 „ — „	10 „ — „		6 „ 800 „

Kai sulig šių lentelių šeriamos kiaulės atsiėda, reikia pašaras pagerinti, arba, kitaip sakant, pradėti jas penėti pašarais, pritaikintais antrajam penėjimo laikotarpiui.

Prie kitokio, geresnio pašaro penėjimą reikia daryti ne staigiai, bet pamažu, per kelias dienas. Svarbu, kad kiaulių penėjimas atsieitų pigiausiai ir todel reikia penėjimą pirmam laikotarpy taip sutvarkyti, kad kiaulės suėstų kiek galėdamos daugiau pigių pašarų, kaip antai: įvairių žalių pašarų, šakniavaisių, bulvių, dobilų siečkos ir pelų. *K. C.*

(B. d.).

Klausimai ir atsakymai.

Pinigų skolinimas.

Klausimas. Nuoriu pirkti truputį žemės, ir man trūksta tik 400 auks. Ar galima paskolinti Lietuvių Banke bent porai metų ir kokis %?

Tas pats.

Atsakymas. Lietuvių banke tokią sumą pasiskolinti galima, bet tik iškarto ne ilgiau negu šešiems mėnesiams. Palūkanų ima 16% (metams). Norint pasiskolinti reikia tuojau pasiųsti bankui l udymai, gauti iš valsčiaus (gminos) valdybos, apie turimą turtą savo ir dviejų žirantų (vekselio „poručitelių"). Tada bankas duos Tamstai atsakymą nurodydamas, kaip ir kada Tamsta galėsi gauti pinigus. Kad žirantams, kurių parašai bankui nepažįstami, nereiktų važiuoti Vilniun ir daryti nereikalingų išlaidų, tai geriausia būtų, kad valsčiaus valdyba, duodama aukščiau išvardytą liudymą, kartu paliudytų ir žirantų parašus. Banko adresas: Wilno, Wielka, 12 Lietuvių Kreditinis Kooperatyvas.

„Viln. Ryt." prašo Gg. visų vakarėlių rengėjus siųsti pranešimus tokiu būdu, kad jie galėtų ateiti Vilniun nors 6—7 dienomis prieš numerio išėjimą. „V. R." išeina trečiadieniais ir šeštadieniais.

ADMINISTRACIJA.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

N. Lietuvos prezidentas — Vyriausiojo Vytauto Didžiojo Komiteto pirmininkas.

Kaip žinome, Nepr. Lietuvoje visa tauta be pažiūrų skirtumo ruošiasi kitais metais minėti Lietuvos genijaus Vytauto Didžiojo 500 metų mirties sukaktuves. Tam tikslui yra išrinktas vyriausias komitetas, kurio pryšakyje stovi pulk. Braziulevičius. Komitetas iki šiol yra atlikęs labai daug. Šiomis dienomis pulk. Braziulevičius atsilankė pas Respuklikos Prezidentą p. A. Smetoną, prašydamas jį tapti vyriausiuoju komiteto pirmininku. P. Respublikos prezidentas tą prašymą patenkino ir išreiškė noro, kad prie bendro priruošiamojo darbo būtų pakviesta visuomenės ir politinės organizacijos. Nutarta pakviesti prisidėti prie sukaktuvių ruošimo: visas vyriausybės legalizuotas partijas, Universtiteto atstovybę, mokytojų sąjungas, Vilniui Vaduoti Sąjungą ir Žurnalistų Sąjungą.

Garbės daktarai.

Dotnavos Akademija, minėdama savo penkerių metų darbuotę, pripažino naujam ministerių pirmininkui J. Tūbeliui ir žemės ūkio ministeriui Aleksai agronomijos daktarato laipsnį honoris causa t. y. garbės daktaratą.

Nauja Vilniui Vaduoti Sąjungos Valdyba.

Šio mėn. 14 d. pasibaigė Kaune IV-asis Vilniui Vaduoti Sąjungos skyrių atstovų susivažiavimas, prasitęsęs dvi dienas. Susivažiavimo metu visų dalyvių tarpe viešpatavo pakeltas ūpas ir pasiryžimas. Iš valdybos pranešimo paaiškėjo, kad šiuo metu visoje Lietuvoje yra 191 sąjungos skyrius su 10,000 narių. Sąjunga leidžia savo organą „Mūsų Vilnių", kuris yra pavestas išimtinai Vilniaus reikalams. Taip pat iš pranešimo sužinota, kad Vykdomasis Sąjungos Komitetas yra labai daug nuveikęs.

Pasibaigus posėdžiams ir pašventinus Sąjungos vėliavą, įvyko Centro Komiteto rinkimai. Slaptu balsavimu išrinkti: prof. M. Biržiška, prof. Z. Žemaitis, dr. Lapinas, dr. J. Purickis, kan. J. Tumas, inž. Šlyžys ir V. Uždavinys. Kaip matome, valdyboje didžiuma narių yra Vilniečiai.

Po to įvykio naujai išrinktos valdybos posėdis, kuriame buvo pasiskirstyta pareigomis. Ir taip, Vilniui Vaduoti Sąjungos pirmininku išrinktas prof. M. Biržiška, vicepirmininku — inž. Šližys, iždininku dir. La ėnas, sekretoriumi ir laikraščio „Mūsų Vilnius" redaktoriumi V. Uždavinys. Nariais be pareigų — dr. J. Purickis, kan. J. Tumas ir prof. Z. Žemaitis.

„Rytas" gi praneša, kad komiteto kandidatais tapo išrinki prof. Voldemaras ir p. Kubiliūtė.

Kun. Strazdeliui paminklas.

Paskutiniu metu Nepr. Lietuvos spaudoj pradedama judinti klausimas del žinomojo mūsų liaudies poeto ir „Pulkim ant kelių" autoriaus kun. Antano Strazdelio paminklo. Ant. Strazdelis yra palaidotas Kamajuose Rokiškio apskr.

Iš tiesų gražus sumanymas pagerbti daugelio užmirštą vargo poetą kun. A. Strazdelį.

Ties nauja gelžkelio linija.

Kitais metais Lietuvos valstybės biudžetas numatomas padidinti 20 milijonų litų. Ši suma bus suvartota naujai tiesiamai gelžkelio linijai Telšiai — Krėtinga.

Pabaltijos valstybių prekybos konferencija.

Nepr. Lietuvos prekybos ir pramonės Rūmų iniciativa artimiausiu laiku bus sukviesta Kaune Pabaltijos valstybių: Latvijos, Estijos ir Lietuvos prekybos ir pramonės rūmų bendra konferencija, kurioje bus paskaityta net 15 referatų. Konferencijos terminas tuo tarpu dar nenustatytas.

Vokietijos prezidento padėka Lietuvos Prezidentui.

Vokietijos prezidentas Hindenburgas, atsakydamas į p. Respublikos Prezidento A. Smetonos pasiųstą užuojautos telegramą del užsienių reikalų ministerio Strezemano mirties, atsiuntė šitokią padėkos telegramą:

„Jūsų Ekscelencija, pareiškiu savo ir kartu vokiečių tautos vardu, giliausią padėką už raminančius užuojautos žodžius, kuriuos Jūs malonėjote pareikšti man savo ir lietuvių tautos vardu". E.

Latviai atiduoda plečkaitininką Masiulį.

Praneša, kad šiomis dienomis iš Rygos į Šiaulius bus perduotas policijos valdininko Paleckio užmušėjas plečkaitininkas Masiulis. Kad Masiulis nebūtų Lietuvai išduotas, priešinosi vokiečių reichstago pirmininkas Loebe ir Belgijos socialdemokratų vadas Vandervelde, nurodydami, kad suimtasis yra ne kriminalinis, bet politinis nusikaltėlis, kuris del to turi teisę naudotis kitos valstybės globa. Bet Lietuvos valdžiai pavykо įrodyti, kad Masiulis yra kriminalinis nusikaltėlis, ir Latvijos valdžia jį išduoti sutiko.

D-ras Zaunius — užsienio reikalų ministeris.

Kaip žinome, sudarius J. Tūbeliui N. Lietuvos vyriausybę, iki šiol dar nėra paskirto užsienio reikalų ministerio. Tas pareigas laikinai eina premieras Tūbelis. Dabar vokiečių spauda praneša, kad artimiausiu metu užsienio reikalų ministeriu būsiąs paskirtas ligšiolinis tos ministerijos generalis sekretorius d-ras Zaunius.

Del tos žinios lenkų spauda pastebi, kad dr. Zaunius buvo artimiausias prof. Voldemaro bendradarbis ir todel N. Lietuvos užsienio politikoje atamainų netenka laukti, ko lenkai labai norėtų.

Lietuvių-vokiečių geležinkelių konferencija.

Šio mėn. 18 dieną pasibaigė Kaune prasitęsiusi 10 dienų lietuvių-vokiečių geležinkelių konferencija, kurioje buvo tartasi del betarpiško susisiekimo ir tarifos klausimais. Konferencijos programoje buvo aptarta 42 punktai. Konferencijai pasibaigus, pirmininkaujantis Lietuvos delegacijos p. Martiliūnas suruošė vokiečių delegacijai iškilmingus pietus, o po to abiejų delegacijų nariai aplankė Kauno apylinkes.

Nelaimė su lektoriumi Herbačiausku.

Iš Kauno praneša, kad pereitą ketvirtadienį lenkų kalbos lektorius Alb. Herbačiauskas, eidamas universiteto kalidoriuje paslydo ir parkritęs sulūžo koją.

Prof. Voldemaras Universitete.

Atsistatydinus prof. Voldamero vyriausybei, spaudoje buvo visokių paskalų apie tai, ką toliau veiks prof. Voldemaras. Gi lenkų spauda ieškodama ir saulėje dėmių jau buvo paleidusi prasimanymų apie tariamąjį prof. Voldemaro valstybės pinigų išaikvojimą, apie išvykimą užsienin, apie nepriėmimą jo universitetan ir t.t. Bet dabar aiškėja, kad prof. Voldemaras manąs sugrįžti į universitetą, kur dėstysiąs visuotinę istoriją; prašymą jojo universiteto senatas, kaip girdėti, patenkinsiąs.

čiausiai bus tik lenkiškoje spaudoje, o iš tiesų bedarbių skaičius Vilniuje yra ir toliau labai didelis.

Seniau į Orlą, dabar į Kolomyjas.

Uždarius 1927 metais Lietuvių Mokytojų Seminariją, kaip žinome, neteko galimybės mokytis apie 300 moksleivių. Jų didelė dalis ir dabar dar tebelaukia seminarijos atidarymo, kiti gi išsisklaidė ieškodami ar tai mokslo ar užsiėmimo. Kai kurie norėdami baigti išvažinėjo į Lenkijos gilumos miestus ir ten įstojo mokytojų Seminarijosna.

Seniau lietuviai važiuodavo mokytis ir laikyti egzaminų į Rusijos gilumos miestus.

„Taupumo diena".

Tai dar viena šventė, kuri berods tik pernai buvo įvesta. Ką tai reiškia. Sprendžiant iš pavadinimo reikėtų manyti kad tą dieną visi gyventojai turėtų taupiai praleisti. Bet kur tau. Specijaliai susiniūręs komitetas tą dieną (X—31) ruošia visą eilę pramogų, paskaitų ir t. t. O tai juk pinigai kainuoja.

Bet matyt daugelis „aukso dievačių", neturėdami kas daryti, išmano visokias dienas ir net šventes, nors prie mažiausio atsitikimo uždegamos Vilniuje visos elektros lempos, nušviečiama daugybė namų, net kalnuose įvedama šviesa. O juk tai pinigai kainuoja ir kainuoja ne šimtais, bet tūkstančiais. Ir kam? Tat ar negeriau būtų užuot tuščių žodžių, parodyti taupumą darbu.

Elizos Ožeškienės paminklas Gardine.

Pereitą sekmadienį Gardine buvo iškilmingai atidengtas lenkų rašytojos Elizos Ožeškienės paminklas, kurio atidengime dalyvavo Lenkijos švietimo ministeris p. Červinskis.

Rašytoja Eliza Ožeškienė daug yra parašiusi ir apie lietuvių gyvenimą.

VIETOS KRONIKA.

Nedavė lietuvių maldaknygei aprobatos.

Tenka patirti, kad prieš kurį laiką vienas lietuvių leidėjų Vilniuje p. S., norėdamas išleisti didesnę lietuvišką maldaknygę, kreipėsi Kurijon, prašydamas aprobatos. P. S. norėjo papildyti 1927 metais išleistą mažą knygutę „Angelas Sargas". Tam tikslui surinko iš kitų (aprobuotų) maldaknygių papildomų maldų ir, sudaręs naujos maldaknygės projektą, kreipėsi į Kuriją. Bet čia be jokių paaiškinimų atsakyta, kad Kurija aprobatos neduosianti. Ką gi tai reiškia? Nejaugi tuo elgesiu norima priversti lietuvius skaityti lenkiškas maldaknyges? Jeigu taip, tai neužilgo, norint gauti lietuvišką maldaknygę, reikės griebtis kontrabandos.

Kieno gi ministerija?

Paskutiniame „Vilniaus Šviesos" numeryje p. M. U., matyt gerai painformuotas, praneša, kad Darbo ir Globos ministerija šiais 1929 metais paskyrusi Lietuvos emigrantams šelpti net 29,700 zlotų. Gaila tik, kad p. M. U. nepasakė kokios valstybės ministerija taip mielaširdinga yra „vargšams" Lietuvos emigrantams.

Gudų memorijalas Tautų Sąjungai.

Gudų atstovų klubas Vilniuje nesenai išsiuntė Tautų Sąjungai memorijalą, kuriame, kaip praneša lenkų spauda, skundžiamasi: del gudų žemės kolonizavimo vadinamiems osadnikams, del gudų mokyklų padėties, del arkivyskupo neleidimo gudiškų pamaldų gudų katalikų gyvenamose parapijose, del savivaldybių persekiojimų ir del netinkamų policijos elgesių.

Endekų spauda tuo memorijalu yra labai pasipiktinusi ir užsispyrus tvirtina, kad gudams Lenkijoje gyventi esą labai gerai ir todel tą memorijalą vadina „oszczerstwo białoruskie na Polskę". „Bieł. Kr." praneša, kad minėtas gudų atstovų klubas gavo iš Tautų Sąjungos Sekretorijato pranešimą, kad memorijalas jau gautas.

Memorijalas parašytas ant 13 mašinėlės didelių lapų.

Krata gudų knygynuose.

Prieš keletą dienų Gudų Mokyklos Draugijos knygyne Aušros Vartų g-vėj buvo padaryta krata, kurios metu ieškota nelegalių gudiškų knygų, spausdintų Minske.

„Dz. Wil". praneša, kad darant kratą policija radusi keletą Minske išleistų gudų kalba mokykloms vadovėlių ir taip pat Gudijos žemėlapį, kurį sukonfiskavo.

Dar vienos sukaktuvės.

Pereitą pirmadienį suėjo lygiai 50 metų, kaip garsusis Amerikos išradėjas Thomas Alva Edissonas išrado elektros lemputę. Tos sukaktuvės minėta ir Vilniuje. Būtent tą dieną buvo gausiai iliuminuota (apsviesta) miesto elektros stotis ir technikos biūras. Be to, lenkų technikų draugijos pastangomis buvo suruošta paskaita.

Išprašė ar tik pažadėjo.

Savo laiku rašėme apie Vilniaus magistrato rūpesnius gauti pinigų ir apie nepaprastai greitą keletos atstovų išvykimą Varšuvon prašyti paskolos (žinoma, „bezterminowej"). Dabar tenka sužinoti, kad miesto galva jau sugrįžęs iš tos kelionės ir būk pareiškęs, kad kanalizacijai kreditai būsią.

Bet nežinia, ar pavyko išprašyti ar tik pažadėjo.

Ar tik ne popieryje?

Lenkų spauda mėgsta girtis labai gera mūsų krašto padėtimi ir kaip galėdama mažina bedarbių skaičių. Dar nesenai rašė, kad tik mieste yra apie 4000 bedarbių krikščionių ir tai vasaros metu, kai yra didžiausias darbų laikas. Bet nuo to laiko ėmė bedarbių skaičių mažinti ir jau priėjo tik prie 1974 asmenų. Kur kiti 2000 bedarbių gavo darbo, nesakoma. Bet žinant ekonominį įmonių sunykimą ir fabrikų apverktiną stovį, reikia pabrėžti, kad šitokios žinios greičiausiai bus tik lenkiškoje spaudoje, o iš tiesų bedarbių skaičius Vilniuje yra ir toliau labai didelis.

Vyriausias laikas.

„Jaunimo Draugas" paskutiniame numeryje kreipia lietuvių studentų domę į svetimų kepurių nešiojimo netinkamumą. Iš tiesų nesuprantama daugelio mūsų studentų pavadinimas „rogatywkose", ir lepšiuose, kurių pati išvaizda lietuviui nėra maloni. Bet matyt atbukę kaikurių mūsų studentų tautiniai jausmai nereaguoja į tą smerktiną paprotį. O juk laikas būtų suprasti, kad didinimas lenkų studentų skaičiaus jiems naudos neatneš, o mums garbės nesuteiks.

Toli gražu.

Vilniaus Universitete šaly lenkų studentų, kurių, teisybę pasakius, didesnė dalis iš Lenkijos, daugiausiai yra žydų. Jie tat nuo senai klabena universiteto duris reikalaudami savo kalbos katedros, kuri jiems teisėtai priklauso. Bet pasirodo, kad visi tie reikalavimai pasilieka tik reikalavimais, o apie katedros įsteigimą ir kalbos būt negali.

Klaidos atitaisymas.

Pereitame „Vilniaus Rytojaus" numeryje, vietos kronikos žinelėje: „Kas ką provokavo" įsibrovė nemaloni klaida. Ten buvo išspausdinta: „Alseika darė daug pastangų Ancevičių sukompromituoti", o turėtų būti: „Alseika darė daug pastangų Ancevičių suprovokuoti".

Atsišaukimas.

Reikalinga yra lietuvė gera siuvėja, baigusi siuvimo ir kirpimo kursus. Pageidaujamas diplomas ir praktika, kad galėtų kitas mokinti. Prašome atsiliepti ne tik pačias siuvėjas, bet ir tuos, kurie galėtų tokią siuvėją nurodyti.

Laiškus malonėkite siųsti į „Viln. Ryt." redakciją.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH" Spaustuvė, Tc ių g.